

УДК 004:[330.341.2]:[621.39:658.1]
DOI: 10.31673/2415-8089.2024.034853

Миколенко Радомир Олександрович,
аспірант
Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У даній статті досліджуються ключові проблеми та перспективи інституціонального розвитку підприємств інформаційно-комунікаційних технологій України, що набуває особливої актуальності в умовах високої конкуренції та економічної нестабільності сучасного ринку України. У дослідженні застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, основними з яких були: методи системного аналізу; узагальнення та наукового абстрагування – для вивчення рівня готовності підприємств до змін в управлінні в напрямку інституціонального розвитку; синтез та порівняння – для дослідження вітчизняного ринку ІКТ. Розглянуто основні проблеми інституціонального розвитку підприємств ІКТ із врахуванням комплексного характеру впливу макрофакторів на розвиток секторів національної економіки, а також за допомогою здійснення комплексного аналізу інституції державного рівня з позицій формування середовища функціонування суб'єктів господарювання. Методика дослідження також включає аналіз наукової літератури, діагностику викликів та проблем інституціонального розвитку підприємств галузі ІКТ та побудову графіків для візуалізації даних. Ідентифіковано та обґрунтовано ключові цілі розробки й реалізації глобальної політики інституціонального розвитку підприємств галузі ІКТ у контексті розробки й реалізації глобальної політики інституціонального розвитку, державного регулювання та підтримки даних підприємств.

Ключові слова: галузь інформаційно-комунікаційних технологій, підприємства інформаційно-комунікаційних технологій, інституціональний розвиток, інформаційна безпека, політика інституціонального розвитку.

Постановка проблеми. В сучасних умовах цифровізації усіх сфер життя інформаційно-комунікаційна галузь є однією з відносно нових галузей економіки, що заснована на технологічних досягненнях у сфері зв'язку та обробки інформації. Для діагностики інституційного розвитку підприємств інформаційно-комунікаційних технологій характерні особливості розвитку галузі, що зумовлені конкретним державним регулюванням, методами дослідження, нормами та правилами, системою формальних і неформальних інституцій, що зумовлює необхідність діагностики фактичного стану середовища функціонування підприємств інформаційно-комунікаційних технологій в умовах сьогодення.

У міжнародному вимірі інституційним розвитком підприємництва загалом, та підприємств інформаційно-комунікаційної галузі – зокрема, опікується система міжнародних міжурядових організацій, що має на меті досягнення Цілей сталого розвитку. До їх числа належать Світовий банк, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародний валютний фонд, Організація економічного співробітництва та розвитку, Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку, Світова митна організація, Світова організація торгівлі, Міжнародна організація праці тощо. Зазначені організації розробляють глобальні політики та програми розвитку і підтримки підприємництва, а також формують рекомендації й надають підтримку у розвитку підприємництва окремим країнами та галузями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розвиток інституціоналізму як напряму економічної науки висвітлено у працях фундаторів інституціональної теорії А. Алчіана, Т. Веблена, У. Гамільтон, Д. Норта, В. Полтерович, О. Уільямсон, Дж. Ходжсон та ін.

Веблен Торстейн, Дж. Коммонс, Г. Адамс, К. Сйрс та ін. у своїх дослідженнях трактують інституціоналізм у двох ключових аспектах: «інституції» – норми, звичні моделі поведінки у суспільстві та «інститути» – закріплення норм і звичаїв у формі законів, організацій, установ. Дослідження інституціональної, згідно думки авторів, теорії поділено за двома напрямками. За першим напрямком дослідження – основний базис - це визначення залежності між економічним розвитком підприємства і дієвою системою державного регулювання економіки. За другим – визначення впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на економічний розвиток підприємств.

Питанням дослідження ринку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) присвячено низку наукових праць. Праці таких відомих вітчизняних учених як В.О. Кулаков та В.О. Щербельської присвячені дослідженню проблем і перспектив розвитку ринку ІКТ. Важливі аспекти результатів дослідження економіко-правового забезпечення функціонування ринку телекомунікацій України висвітлює вчений Остапенко Ю. І. у статті «Завдання законодавчої політики у сфері розвитку ринку телекомунікацій України». О. Т. Патряк у власному дослідженні розвитку національного телекомунікаційного простору в напрямі розвитку інформаційного суспільства розглянув важливі питання, пов'язані з пошуком перспективних шляхів і напрямів інституціонального розвитку ринку ІКТ, визначив оптимальне співвідношення показники розвитку галузі із загальними тенденціями соціально-економічного розвитку країни. І.О. Седикова у своїй науковій праці «Сучасний стан розвитку телекомунікаційного простору України» розглянула стан розвитку інформаційно-телекомунікаційного ринку України із врахуванням міжнародного досвіду сприяння інституціональному розвитку підприємництва.

Мета статті. Метою статті є дослідження ключових проблем та перспектив інституціонального розвитку підприємств інформаційно-комунікаційних технологій України.

Методи дослідження. Об'єктом дослідження є процес виявлення концептуальних особливостей і перспектив інституціонального розвитку підприємств інформаційно-комунікаційних технологій України. При вирішенні цього наукового завдання застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, основними з яких були: методи системного аналізу; узагальнення та наукового абстрагування – для вивчення рівня готовності підприємств до змін в управлінні в напрямку інституціонального розвитку; синтез та порівняння – для дослідження вітчизняного ринку ІКТ.

Виклад основного матеріалу. З інституційної точки зору глобальна політика щодо розвитку підприємництва спрямована на створення інноваційних бізнесів, діяльність яких відповідає основним крокам досягнення Цілей сталого розвитку, а також підтримку цілісних підприємницьких екосистем. Це досягається шляхом вдосконалення інституційного середовища через розробку стратегій (переважно національних) з розвитку підприємництва, забезпечення прозорої конкуренції, збалансування систем оподаткування й регулювання діяльності бізнесу, розвиток культури підприємництва. Відповідні елементи глобальної політики реалізуються на міжнародному та макрорівнях.

Окрім цього, політика багатьох міжнародних організацій включає упровадження глобальних і міжнародних програм, ініціатив з розвитку підприємництва, надання підтримки через навчання, інформаційне забезпечення підприємницького середовища, впровадження систем менторства, фасилітації підприємців, заохочення їх участі в заходах, що висвітлюють шляхи інтернаціоналізації бізнесу та його інноваційного розвитку, надання прямої та непрямої фінансової допомоги.

Варто зазначити про те, що станом на сьогодні розвиток ринку ІКТ повинен здійснюватися за такими основними напрямками [1-3]:

- прискорення розвитку інформаційно-комунікаційних мереж з використанням новітніх технологічних досягнень (радіотехнологій, волоконно-оптичних, пакетних технологій тощо);

- сприяння реалізації інституціональної політики галузі ІКТ, спрямованої на об'єднання (консолідацію) можливостей суб'єктів ринку з метою розв'язання основних проблем розвитку, підвищення ефективності їх діяльності;

- удосконалення нормативно-правової бази діяльності підприємств ІКТ.

Розглядаючи основні проблеми інституціонального розвитку підприємств ІКТ, необхідно враховувати комплексний характер впливу макрофакторів на розвиток секторів національної економіки, аналізувати інституції державного рівня з позицій формування середовища функціонування суб'єктів господарювання: стан розвитку національної економіки, міжнародних інтеграційних зв'язків, фактори державного регулювання, рівень інвестиційної привабливості країни (рис. 1).

Рис. 1. Виклики та проблеми інституціонального розвитку підприємств галузі ІКТ

Джерело: побудовано автором

Функціонально елементи макро- і мікрорівня інституціонального розвитку підприємств ІКТ повинні включати наступні: окреслення національних і регіональних можливостей інституціонального розвитку підприємств ІКТ; визначення та пріоритезація цілей, цільових груп; доведення до відповідності політики з інституціонального розвитку на національному чи регіональному рівні; вивчення результатів впровадження політики [9]. Разом з тим, гармонізація умов регуляторного середовища відбувається через першочергове вивчення вимог до успішного функціонування та розвитку підприємств ІКТ; діагностику шляхів мінімізації ризикових ситуацій, які виникають при впровадженні відповідних стратегій

інституціонального розвитку підприємств ІКТ; формування довіри підприємців до регуляторної системи країни/регіону базування бізнесу, формування та реалізація механізму інформаційної підтримки підприємців у процесі задоволення ними регуляторних вимог. Серед заходів, які відповідають реалізації елементу навчання та впровадження інновацій, можна виділити: налагодження зв'язків і співпраці між підприємницьким сектором та науково-дослідними установами, закладами освіти; всеохоплююче поширення інформаційно-комунікаційних технологій; розробку матеріалів, методологій, моделей інституціонального розвитку та інше [8].

У контексті розробки й реалізації глобальної політики інституціонального розвитку, державного регулювання та підтримки підприємств галузі ІКТ, діяльність Організації економічного співробітництва базується на ключових передумовах та принципах, зазначених на рис. 2.

Рис. 2. Ключові цілі розробки й реалізації глобальної політики інституціонального розвитку підприємств галузі ІКТ

Джерело: побудовано автором

Враховуючи вищевикладене, варто також констатувати той факт, що ринок ІКТ України характеризується потенційними можливостями для розвитку вітчизняної галузі ІКТ. Це засвідчує той факт, що під час повномасштабної війни Україна стала передовою по впровадженню нових технологій military tech, що надають широкі можливості розвивати даний напрям для створення технологій подвійного призначення.

Висновки. Дане дослідження визначає, що інституціональний розвиток є як рушійною силою розвитку національної економіки загалом, так і стримуючим важелем розвитку підприємництва, зокрема – підприємств галузі ІКТ. У статті було досліджено ключові проблем та перспектив інституціонального розвитку підприємств інформаційно-комунікаційних технологій України.

Підводячи підсумки, варто зазначити про, що успішний та прискорений інституціональний розвиток галузі ІКТ України як стратегічно важливого елемента національної економіки значно мінімізує ризик відставання від розвинутих країн світу, задовольнить потреби соціально-економічного розвитку суспільства, забезпечить інформаційну національну безпеку та оборону держави, гармонійний розвиток основних складових інформаційної та комунікаційної інфраструктури на рівні не тільки регіону, але й країни в цілому.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі можуть включати діагностику та ідентифікацію конкретних заходів щодо практичної реалізації напрямів подолання викликів та проблем сучасного інституціонального розвитку підприємств галузі ІКТ.

References:

1. Alchian, A. (1958). Private Property and the Relative Cost of Tenure. Public Stake in Union Power, Bradley.
2. Dumikyanyk, M.M. (2016). Neoprosťorova ta sektoralna strukturyzatsiya rynku telekomunikatsiynykh poslug. Pruchornomorski ekonomichni studii, (10), 12-17. <http://bses.in.ua/journals/2016/10-2016/4.pdf6>.
3. Fransman, M. (2001). Evolution of the telecommunications industry into the internet age. Communications and Strategies, 43. <https://doi.org/10.4337/9781781950654.000127>.
4. Global telecommunications services market value from 2012 to 2019 by region The Statistics Portal (2019). <https://statista.com>
5. Hodgson, J. M. (1998). Economics and institutions. In A Manifesto for Modern Institutional Economics. Cambridge and Philadelphia, Polity Press and University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
6. Hranaturov, V.M., & Lytovchenko, I.V. (2010). Upravlinnya poslugamy zvyazku. Odesa. https://duikt.edu.ua/uploads/1_81_68232958.pdf9.
7. Ivanchuk, R. M. Ivanchuk, O. A., and Tolstop'iatov, V. V. (2011) Finansova diahnozyka kryzovoho protsesu za dopomohoiu metodu iedynoi systemy nerivnostej koefitsientiv. Ekonomichnyj visnyk Donbasu, 1(23).
8. Karamti, C., & Kammou, A. (2011). Privatization, reforms and firm's performance in mobile telecommunication industry. Recent developments in mobile communications. IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/25930>
9. Kulakov, V. O., and Shchebelskaya, V. O. (2013). Main tendencies of telecommunication industry development: problems and perspectives. Bulletin of the Donetsk University of Economics and Law, 1. 14–19. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduetp_2013_1_5.
10. Ladychenko, K. (2015). Suchasni tendentsii rozvytku informatsiino-telekomunikatsiynykh poslug. Efectuvna ekonomika, 2. <http://www.economy.nayka.com.ua14>. Lehr, W. (2014). Benefits of competition in mobile broadband services. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2420488>
11. Ostapenko, Y. I. (2012). The tasks of legislative policy in the sphere of development telecommunication market of Ukraine. A national university are the "Legal academy of Ukraine of the name of Yaroslav Wise". Bulletin of the National university the "Legal academy of Ukraine

of the name of Yaroslav Wise", 1(8), 227-235.

https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1899/1/Ostapenko_227.pdf

12. Patryak, O. T. (2018). The development of telecommunication space of Ukraine in the context of the building of information society. Bulletin of the KhDAK. 53, 129-138. http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/haksk_2018_53_14.pdf

RADOMIR MYKOLENKO. INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES ENTERPRISES. *The article examines the key problems and prospects of the institutional development of information and communication technology enterprises of Ukraine, which acquires special relevance in the conditions of high competition and economic instability of the current market relationship in Ukraine. The purpose of the article was to study and investigate the key problems and prospects of the institutional development of information and communication technology enterprises of Ukraine in the current conditions. In the research have been used general scientific and special research methods, the main of which were: methods of system analysis; generalization and scientific abstraction - to study the level of readiness of enterprises for changes in management in the direction of institutional development; synthesis and comparison - for the study of the domestic ICT market. In the research have been considered and defined the main problems of the institutional development of ICT enterprises are considered, taking into account the complex nature of the influence of macro factors on the development of sectors of the national economy, as well as with the help of a comprehensive analysis of the state-level institution from the standpoint of the formation of the environment for the functioning of economic entities. The research methodology also includes the analysis of scientific literature, the diagnosis of challenges and problems of the institutional development of ICT enterprises, and the construction of graphs for data and analysis research visualization. The key goals of the development and implementation of the global policy of institutional development of ICT enterprises in the context of the development and implementation of the global policy of institutional development, state regulation and support of these enterprises have been identified and substantiated. It was determined that the successful and accelerated institutional development of the ICT sector of Ukraine as a strategically important element of the national economy will significantly minimize the risk of lagging behind the developed countries of the world, will meet the needs of social and economic development of society, will ensure national information security and state defense, harmonious development of the main components of the information and communication infrastructure at the level not only of the region, but also of the country as a whole.*

Keywords: *the sphere of information and communication technologies, the enterprise of information and communication technologies, institutional development, information security, policy of institutional development.*